

Sp. zn. 3522/2017/VOP/EN
Č. j. KVOP-22774/2017
Datum 30. srpna 2017

Vážený pan
Ing. Daniel Morys, MBA
předseda představenstva
Dopravní podnik Ostrava, a. s.
Poděbradova 494/2
702 00 Ostrava

Vážený pane předsedo,

obracím se na Vás na základě podnětu stěžovatelky, která má výhrady k zavedení asistentů přepravy dopravním podnikem v Ostravě z hlediska možného porušení práva na rovné zacházení. Stěžovatelka se sama obětí diskriminace necítí, její podnět je spíše upozorněním na některé nevhodné veřejné výroky.

V první řadě bych Vás chtěla ujistit, že znám zdůvodnění zavedení asistentů přepravy dopravním podnikem. Ve svém zpravodaji dopravní podnik uvedl, že smyslem je zachování bezpečnosti a čistoty v dopravních prostředcích. Úkolem asistentů přepravy je i pomáhat maminkám s kočárky a osobám se sníženou pohyblivostí. Asistenti přepravy rovněž nepouštějí do vozidel osoby bez platného jízdního dokladu.¹ Těmto důvodům rozumím.

Stěžovatelka mě upozornila zejména na mediální výroky členů dozorčí rady dopravního podniku JUDr. Lukáše Semeráka a Iva Protivínského. Ty mě přiměly napsat Vám tento dopis, neboť mám ze zákona povinnost přispívat k prosazování práva na rovné zacházení se všemi osobami mimo jiné bez ohledu na jejich etnický původ.² Některé výroky považuji za nutné níže citovat přesně.

JUDr. Semerák, který je současně radním pro dopravu, v médiích sice odmítá rasismus, jedním dechem však dodává, že se „většina černých pasažérů rekrutuje z tzv. romské menšiny“.³ Svou domněnku, která přispívá ke stigmatizaci Romů ve společnosti, prohlašuje za podložený fakt. Pro extra.cz například uvedl následující: „Minulé vedení Dopravního podniku Ostrava se podobného kroku bálo právě kvůli reakcím. Tušilo, že většina černých pasažérů jsou Romové. To se potvrdilo. Například romští obyvatelé zadního Přívozu byli zvyklí jezdit načerno.“⁴

Vyjádření člena dozorčí rady dopravního podniku pana Iva Protivínského do médií pak vzbuzuje dojem, že zřejmě všichni pasažéři cestující bez jízdenky jsou Romové. Doslova

1 Zpravodaj Dopravního podniku Ostrava. [online]. Ostrava: Dopravní podnik Ostrava, a. s., 2/2017. Dostupné z: https://www.dpo.cz/soubory/aktuality/zpravodaj/pdf/2017_02.pdf.

2 Ustanovení § 1 odst. 5 ve spojení s ustanovením § 21b zákona č. 349/1999 Sb., o veřejném ochránci práv, ve znění pozdějších předpisů.

3 Např. zde: Asistenti přepravy dohlíží na pořádek. www.ostrava.cz [online]. Ostrava: OVAnet, a. s., 2017 [cit. 2017-08-10]. Dostupné z: <https://www.ostrava.cz/cs/o-meste/aktualne/asistenti-prepravy-dohlizi-na-poradek>.

4 Dopravní podnik Ostrava chce, aby lidé měli jízdenku. Část černých pasažérů to POVAŽUJE ZA DISKRIMINACI! www.extra.cz [online]. Praha: Extra Online Media, s.r.o., 2017 [cit. 2017-08-10]. Dostupné z: <http://www.extra.cz/dopravni-podnik-ostrava-chce-aby-lide-meli-jizdenku-cast-cernych-pasazeru-to-povazuje-za-diskriminaci>.

uvedl následující: „Kolegové z autobusové linky číslo 33 jsou spokojení. Díky tomu, že s nimi teď jezdí mnohem méně černých pasažérů, mají ve voze čisto. Někteří Romové totiž v autobuse běžně svačí a obaly od jídla a pití, ale třeba i cibuli z hamburgeru, klidně vyhodí na zem nebo i na sedačku.“⁵

Počty pasažérů bez jízdenky obecně lze velmi těžko odhadnout. Jedná se o zcela latentní oblast, kde zůstává mnoho případů nezachycených. **Citované veřejné výroky jsou nepřijatelné a zásadně přispívají ke stigmatizaci Romů ve společnosti**, i kdyby podstatnou část problematických pasažérů tvořili Romové. Nadto je možné, že asistenti přepravy působí převážně v místech, kde žije větší množství Romů. Cestování bez jízdenky se však týká určitého procenta osob v celé společnosti a nesouvisí přímo s etnickým původem.

Zdůrazňuji, že chápu snahu dopravního podniku zajistit čistotu a bezpečnost v hromadné dopravě, na té samozřejmě není nic problematického z hlediska diskriminace. Dovoluji si však upozornit, že výše uvedené veřejné výroky z hlediska diskriminace problematické jsou a soudy by je případně mohly přičítat dopravnímu podniku. Proto ve smyslu ustanovení § 21b písm. c) zákona o veřejném ochránci práv⁶ **doporučuji, aby se vůči nim vedení dopravního podniku veřejně ohradilo.**

Veřejné výroky mohou podle Soudního dvora Evropské unie (dále jen „SDEU“) založit diskriminaci ve smyslu Směrnice Rady 2000/43/ES, kterou se zavádí zásada rovného zacházení s osobami bez ohledu na jejich rasu nebo etnický původ, a antidiskriminačního zákona.⁷ **Neexistence konkrétního stěžovatele nevylučuje konstatování diskriminace, přičemž i v těchto případech mají být sankce přiměřené, účinné a odrazující.** Přestože věc, kterou řešil Soudní dvůr Evropské unie,⁸ se týkala přímé diskriminace v pracovněprávní oblasti, pro daný případ je klíčové, že se v něm zaměstnavatel dopustil diskriminace právě veřejným prohlášením.

SDEU se také zabýval například mediálními výroky deklarujícími, že rumunský fotbalový klub neuzavřel smlouvu s fotbalistou pro jeho menšinovou sexuální orientaci. Pro SDEU nebylo rozhodující, že osoba, která se diskriminačních výroků dopustila, již byla spojena s fotbalovým klubem jen v očích veřejnosti a právně za něj nevystupovala. **Rozhodující bylo, že fotbalový klub se od diskriminačních výroků nedistancoval.**⁹

Přestože se jedná o skutkově jiný případ, názory SDEU zde jsou relevantní, protože ani dopravní podnik nesmí podle antidiskriminačního zákona diskriminovat mimo jiné na základě etnického původu.

5 Neplatiče jízdného asistenti nepouštějí do ostravské MHD. Už si stěžují. www.idnes.cz [online]. Praha: MAFRA, a.s., 2017 [cit. 2017-08-10]. Dostupné z: http://ostrava.idnes.cz/asistenti-prepravy-ostrava-dpo-ostrava-cerni-pasazeri-pg9-/ostrava-zpravy.aspx?c=A170421_144132_ostrava-zpravy_jog.

6 Zákon č. 349/1999 Sb., o veřejném ochránci práv, ve znění pozdějších předpisů.

7 Zákon č. 198/2009 Sb., o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů (antidiskriminační zákon), ve znění pozdějších předpisů.

8 Rozsudek Soudního dvora ze dne 10. 8. 2008, *Centrum voor gelijkheid van kansen en voor racismebestrijding proti Firma Feryn NV*, C-54/07 Sb. rozh., s. I-05187.

9 Rozsudek Soudního dvora ze dne 25. dubna 2013, *Asociația Accept proti Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării*, C-81/12, body 49 a 50.

Diskriminační důvody rasy a etnického původu jsou vzhledem k historické zkušenosti lidstva považovány za nejzávažnější. Uvedené výroky členů dozorčí rady se dotýkající určitých předsudků o Romech a tyto předsudky prohlubují. Na předsudečné vnímání Romů přitom doplácí všichni členové této komunity, právě proto by dopravní podnik včetně všech členů dozorčí rady měl mezi lidmi rozlišovat pouze v tom, zda mají platný jízdní doklad, nikoli jakou mají barvu pleti.

Vážený pane předsedo, budu Vám vděčná, pokud mi odpověď obsahující informaci, jakým způsobem naložíte s mým doporučením, zašlete do **30 dnů od doručení tohoto dopisu**. Pevně věřím, že mé doporučení vyslyšíte a nedopustíte, aby zmíněné výroky zasahující do lidské důstojnosti všech Romů nebyly do budoucna připisovány dopravnímu podniku.

Děkuji Vám za spolupráci.

S pozdravem

Mgr. Anna Šabatová, Ph.D., v. r.
veřejná ochránkyně práv
(dopis je opatřen elektronickým podpisem)